

Aartsbisdom Utrecht
Maliëbaan 40 3581 CR Utrecht
Postbus 14019 3508 SB Utrecht
Telefoon 030 – 2361570
E-mail: secretariaat@aartsbisdom.nl

**Decreet tot onttrekking aan de goddelijke eredienst
van de H. Gerardus Majellakerk te Spijk
in de parochie Sint Willibrordus**

WILLEM JACOBUS KARDINAAL EIJK

door de genade van God en de gunst van de Apostolische Stoel
Aartsbisschop van Utrecht

Gezien het feit

dat het bestuur van de R.-K. Parochie Sint Willibrordus te Zevenaar, Spijk en omstreken (hierna te noemen: het parochiebestuur) middels een brief van 16 september 2024 aan ondergetekende een met redenen omkleed verzoek heeft voorgelegd om de H. Gerardus Majellakerk, gelegen aan de Kerkstraat 32 te Spijk, aan de goddelijke eredienst te onttrekken.

Overwegende

dat in 1824 Spijk bij de statie Onze Lieve Vrouw Onbevlekt Ontvangen te Lobith gevoegd werd;

dat in 1912 mgr. Henricus van de Wetering, de toenmalige aartsbisschop van Utrecht, toestemming verleende om in en buiten de kerk van Lobith te collecteren voor de oprichting van een kerk in Spijk, hetgeen door de pastoor van Lobith op 27 september 1912 vanaf de preekstoel medegedeeld werd;

dat op 7 april 1913 kapelaan J. van Groeningen van aartsbisschop Henricus van de Wetering de opdracht kreeg een nieuwe parochie op te richten in Spijk en dat hij hem met het oog daarop met ingang van 25 april 1913 tot assistent te Lobith benoemde;

dat de bouw van de kerk van Spijk mede mogelijk gemaakt werd door giften van de uit Lobith afkomstige Enschedese pastoor Gerard Peters en diens familie, die eigenaar was van een steenfabriek in Spijk, en die onder meer 450.000 bakstenen ter beschikking stelden;

dat pastoor Gerard Peters daarbij de voorwaarde stelde dat de kerk aan de H. Gerardus Majella toegewijd zou worden;

dat op 1 juli 1913 in aanwezigheid van de geestelijkheid van Lobith, Herwen, Oud-Zevenaar, Pannerden, Elten en Huethem de eerste steen van de H. Gerardus Majellakerk gelegd werd en dat op 14 januari 1914 de kerk gewijd werd;

dat de H. Gerardus Majellakerk gebouwd werd volgens het plan van de Amersfoortse architect Herman Kroes in traditionalistische stijl met romaanse elementen als een zaalkerk met dubbele torenfaçade en half rond koor, waarbij het schip en de dwarspanden een open dakstoel hebben waarvan de moerbalken en kinderbinten het patroon van een cassettenplafond vormen en de absis een beschilderde calot heeft;

dat in 1919 de parochie van Spijk door een besluit van mgr. Henricus van de Wetering, de toenmalige aartsbisschop van Utrecht, afgesplitst werd van de parochie van Lobith;

dat in 1930 en in de jaren '40 van de 20e eeuw in het koor glas-in-loodramen van Max Weiss geplaatst werden;

dat het hoogaltaar uit 1914 in 1939 bij het 25-jarig bestaan van de parochie door Chr. Noyons voltooid werd met een kruis en met ter weerszijden van het tabernakel geelkoperen reliëfs met scènes uit de jeugd van de H. Gerardus Majella, die vermoedelijk door Hijme Stoffels vervaardigd werden, en op het tabernakel een koperen koepel met een kroon en op de hoeken vijfarmige koperen kandelaars;

dat in de late jaren '30 van de 20e eeuw de kerk gepolychromeerd werd, met onder andere in de apsis calot een voorstelling van Christus Koning van de Lobithse schilder G. Driessen, dat de polychromie echter in de jaren '60 blauwgrijs overgeschilderd werd en dat bij de restauratie van 1979 – 1981 het niet mogelijk bleek de schildering in de apsis calot terug te brengen en daarom werd gekozen voor een nieuwe schildering van de hand van B. Doornenbal;

dat de parochies H. Franciscus te Babberich, H. Martinus te Herwen en Aerdt, H. Maria Onbevlekt Ontvangen te Lobith, H. Martinus te Oud-Zevenaar, H. Martinus te Pannerden, H. Gerardus Majella te Spijk en H. Andreas / H. Maria Koningin te Zevenaar door een decreet van ondergetekende met ingang van 1 januari 2010 zijn samengevoegd tot de toenmalige R.-K. Parochie Sint Willibrordus;

dat in mei 2013 pastorale samenwerking tot stand kwam tussen de toenmalige R.-K. Parochie Sint Willibrordus en de R.-K. Parochie HH. Vier Evangelisten te Duiven, Groessen, Loo en Westervoort en dat deze parochies sindsdien beschikten over één gezamenlijk pastoraal team en één gezamenlijk pastoraal beleid;

dat door een besluit van ondergetekende de toenmalige R.-K. Parochie Sint Willibrordus en de R.-K. Parochie HH. Vier Evangelisten met ingang van 1 januari 2018 samengevoegd zijn tot de huidige R.-K. Parochie Sint Willibrordus bestaande uit 13 geloofsgemeenschappen, namelijk die van Babberich, Doesburg-Angerlo, Duiven, Groessen, Herwen & Aerdt, Lathum-Giesbeek, Lobith & Tolkamer, Loo, Oud-Zevenaar, Pannerden, Spijk, Westervoort en Zevenaar;

dat in het pastoraal beleidsplan 2017-2019 'Benieuwd & Dienstbaar' van 31 december 2016 voor de toenmalige R.-K. parochies Sint Willibrordus en HH. Vier Evangelisten verwoord is dat op meerdere plaatsen in De Liemers kenmerkende tradities voortbestaan, zoals jaarlijkse processies, maar dat niettemin de deelname aan het kerkelijk leven gering is en afneemt en dat de genoemde parochies en de plaatselijke geloofsgemeenschappen steeds meer genooddaakt zijn afscheid te nemen van de vertrouwde gestalte van de volkskerk;

dat het pastoraal team van de R.-K. Parochie Sint Willibrordus in een beleidsnotitie van 22 januari 2018 constateerde dat het kerkbezoek in de parochie gestaag afnam en dat in 2017 in een gemiddeld weekend aan de vieringen in 9 à 10 parochiekerken in totaal minder dan 500

kerkgangers deelnamen, hetgeen overeenkomt met 1,4 % van het totale aantal parochianen en dat in verscheidene locaties weekendvieringen met minder dan 20 bezoekers geen uitzondering meer waren en dat er niet alleen een gebrek was aan priesters, diakens en pastorale werk(st)ers om liturgische vieringen ieder weekend in alle locaties te houden, maar in toenemende mate ook aan koster, zangers, organisten, lectoren, collectanten, schoonmakers, etc.;

dat conform een besluit van ondergetekende de H. Andreaskerk in Zevenaar dient als eucharistisch centrum van de huidige R.-K. Parochie Sint Willibrordus;

dat het beleidsplan 2022-2024 van de R.-K. Parochie Sint Willibrordus, getiteld “Geloof laten leven”, uitgaat van de realiteit van een kleine kerk met geringe maatschappelijke invloed, maar die niettemin zoekt naar mogelijkheden om dienstbaar te zijn, in het bijzonder aan kwetsbaren, en die wil bijdragen aan een levend geloof en daarom opteert voor vreugdevolle verkondiging in de zondagse liturgie, met aansluitend gelegenheid voor informele ontmoeting, en voor verkondiging aan jongeren en toerusting van de jonge generaties, voor aandacht voor mensen op hoge leeftijd en voor hun vragen over zin, verlies van kracht en afscheid en voor kleinschalige activiteiten in de locaties waarvan de kerken gesloten zijn, zodat mensen ter plaatse kunnen aansluiten bij een vorm van kerkelijk leven en ter plekke hun geloofsverhalen kunnen delen;

dat het parochiebestuur in zijn brief van 16 september 2024 aan ondergetekende constateert dat het gebruik van de kerkgebouwen in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus sterk afneemt doordat het kerkbezoek vermindert, de deelname aan de sacramenten sterk afneemt, de vraag naar kerkelijke uitvaarten sterk vermindert en dat een ruime meerderheid van de vrijwilligers boven de 75 jaar is en nieuwe aanwas nagenoeg nihil is, dat de personele omvang van het pastoraal team afgenomen is en daarvan thans alleen de pastoor overgebleven is;

dat er in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus in 2014 ongeveer 75 dopelingen per jaar waren en in de periode tussen 2020 en 2022 gemiddeld 21 per jaar, hetgeen een afname van het aantal doopsels inhoudt van ruim 70% in minder dan 10 jaar;

dat in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus in 2018 en 2019 gemiddeld 70 kinderen de Eerste Heilige Communie ontvingen en in de jaren 2021 en 2022 gemiddeld 36, hetgeen een vermindering van het aantal eerste communicanten met 49% inhoudt;

dat in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus in de jaren 2020, 2021, 2022 gemiddeld 9 kinderen het Heilig Vormsel ontvingen, hetgeen ten opzichte van 2014 een vermindering in deelname aan het sacrament van het Heilig Vormsel van meer dan 80% inhoudt;

dat het aantal kerkelijke uitvaarten in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus in de periode 2014–2021 met 40% afgenomen is;

dat in de jaren 2015 – 2020 jaarlijks gemiddeld 1 dopeling in Spijk gedoopt werd en dat vanaf 2021 niet meer in de H. Gerardus Majellakerk te Spijk gedoopt wordt, maar alleen in de H. Andreaskerk te Zevenaar;

dat in de periode 2015-2022 kinderen uit Spijk de Eerste Heilige Communie konden ontvangen in het eucharistisch centrum te Zevenaar en dat het aantal kinderen uit Spijk dat daaraan deelnam minder dan 1 per jaar bedroeg;

dat in de periode 2015-2022 er in het geheel geen vormelingen uit Spijk kwamen en dat in de genoemde periode gemiddeld minder dan één kerkelijk huwelijk per jaar in Spijk gesloten werd;

dat in de H. Gerardus Majellakerk te Spijk in de periode 2015-2022 gemiddeld 2 kerkelijke uitvaarten per jaar plaatsvonden;

dat tot eind 2020 één keer per maand een liturgische viering gehouden werd in de H. Gerardus Majellakerk te Spijk waaraan 20 tot 25 kerkgangers, waaronder de koorleden, deelnamen en dat er vanaf 2021 alleen incidenteel vieringen gehouden werden zoals de schuttersmis, het patroonsfeest en uitvaarten;

dat de H. Gerardus Majellakerk de status van gemeentelijk monument heeft.

Tevens overwegende

dat het parochiebestuur in de eerste helft van 2019 plannen ontwikkelde voor het laten onttrekken van meerdere parochiekerken aan de goddelijke eredienst;

dat het parochiebestuur en het pastoraal team op 3 juli 2019 een algemene informatieavond organiseerden met alle locatieraden inzake de bekendmaking van het voornemen van het parochiebestuur tot kerksluitingen;

dat het parochiebestuur op 10 september 2019 een gesprek had met de locatieraad van Spijk over de presentatie van de plannen en het tijdpad;

dat op 8 oktober 2019 een informatieavond voor de locatie Spijk gehouden werd, waarop de plannen werden gepresenteerd en het tijdpad en de procedure toegelicht werden;

dat het pastoraal team op 27 november 2019 gesproken heeft met de vrijwilligers die in liturgische vieringen voorgaan en op 6 februari 2020 met de vrijwilligers die bij uitvaarten betrokken zijn;

dat de werkgroep herbestemming en de locatieraad gesprekken gevoerd hebben over de toekomst van de H. Gerardus Majellakerk;

dat het pastoraal team en het parochiebestuur op 4 februari 2020 gesproken hebben met alle locaties over de toekomstige gestalte van de lokale geloofsgemeenschappen;

dat van december 2019 tot 18 maart 2020 het parochiebestuur en het pastoraal team vanwege de voorgenomen onttrekking van parochiekerken aan de goddelijke eredienst meerdere gesprekken voerden met de dirigenten en de besturen van de koren van de R.-K. Parochie Sint Willibrordus;

dat de St. Andreaskerk in Zevenaar, het eucharistisch centrum, steeds meer dient als parochiekerk van de gehele parochie en steeds minder als 'huiskerk' van de locatie Zevenaar en dat daartoe onder meer koren uit de gehele parochie en vrijwilligers uit kerken die gesloten worden, uitgenodigd worden mee te werken in het eucharistisch centrum;

dat op 29 juni 2020 in Spijk een hoorzitting gehouden werd vanwege de voorgenomen onttrekking van de H. Gerardus Majellakerk aan de goddelijke eredienst en dat bij deze hoorzitting 12 personen uit de locatie H. Gerardus Majella te Spijk aanwezig waren, alsmede de pastoor en leden van het parochiebestuur en het pastoraal team en een adviseur, en dat tijdens deze hoorzitting het parochiebestuur toegelicht heeft dat het besluit om ondergetekende

te verzoeken om meerdere kerken in de parochie aan de goddelijke eredienst te onttrekken, waaronder de H. Gerardus Majellakerk in Spijk, genomen is vanwege het sterk afgenomen pastoraal-liturgisch gebruik van de kerkgebouwen, een oplopend exploitatietekort en oplopende onderhoudskosten, en omdat het in stand houden van de huidige organisatie niet motiverend is voor vrijwilligers en geen aantrekkingskracht op nieuwkomers heeft;

dat de aanwezigen tijdens de hoorzitting gelegenheid kregen om te reageren op en vragen te stellen over en bezwaren te maken tegen de voorgenomen onttrekking van de H. Gerardus Majellakerk aan de goddelijke eredienst;

dat tijdens de hoorzitting een parochiaan uitsprak dat hij het betreunde dat de H. Gerardus Majellakerk aan de goddelijke eredienst onttrokken zal worden, maar dat de realiteit is dat het niet anders kan en dat een andere parochiaan er op wees dat er nog maar 1 priester voor 13 kerken is;

dat het parochiebestuur tot 14 dagen na de hoorzitting gelegenheid geboden heeft om op- of aanmerkingen over de sluiting van de kerk schriftelijk in te dienen bij het parochiebestuur en dat hiervan geen gebruik gemaakt is;

dat het pastoraal team met het oog op het functioneren van de parochie in de toekomst de ontwikkeling van het eucharistisch centrum en van vitale kleine geloofsgemeenschappen of geloofsgroepen stimuleert;

dat met ingang van 2021 het enige kerkkoor van de H. Gerardus Majellakerk te Spijk, het Caeciliakoor, opgeheven is;

dat in het voorjaar van 2021 het parochiebestuur en het pastoraal team alle vrijwilligers die in de parochie actief zijn op het terrein van de liturgie gevraagd hebben naar hun wensen voor de toekomst en in het najaar van 2021 deze vrijwilligers zo nodig begeleid hebben naar een nieuwe functie;

dat in september 2021 het parochiebestuur en het pastoraal team gesproken hebben met de locatieraden over de gestalten van de geloofsgemeenschap in locaties zonder eigen kerkgebouw;

dat het parochiebestuur en het pastoraal team vrijwilligers uit Spijk die zich voor andere activiteiten of op een andere locatie willen inzetten, begeleiden en ook in het vervolg zullen begeleiden en tevens aandacht schenken aan degenen die hun vrijwilligerstaken beëindigen;

dat de parochianen uit Spijk ter kerke kunnen gaan in de H. Andreaskerk te Zevenaar, het eucharistisch centrum van de parochie, op 14 km afstand van Spijk en dat zo nodig op zondag vervoer vanuit de verschillende locaties naar het eucharistisch centrum georganiseerd wordt;

dat het parochiebestuur het proces van herbesteding van de H. Gerardus Majellakerk zorgvuldig heeft begeleid door gesprekken met de locatie Spijk en dat het parochiebestuur aandacht schenkt aan oudere parochianen voor wie het verlies van de kerk als plaats van viering van de liturgie ter plaatse zwaar valt;

dat op 19 maart 2023 de laatste reguliere eucharistieviering in de H. Gerardus Majellakerk te Spijk plaatsvond en dat sindsdien de kerk alleen nog incidenteel gebruikt wordt;

dat het pastoraal team de pastorale zorg voor de parochianen te Spijk blijft waarborgen;

dat het parochiebestuur voornemens is het kerkgebouw na onttrekking aan de goddelijke eredienst te verkopen en dat de beoogde nieuwe eigenaar voornemens is kantoren en/ of zo mogelijk woningen in de kerk te vestigen en dat op deze wijze de H. Gerardus Majellakerk te Spijk een waardige herbestemming zal krijgen;

Voorts overwegende

dat de Priesterraad van het Aartsbisdom Utrecht op 2 december 2024 is ingelicht over de pastorale situatie in de R.-K. Parochie Sint Willibrordus te Zevenaar, Spijk en omgeving in het algemeen en over die van de geloofsgemeenschap rond de H. Gerardus Majellakerk te Spijk in het bijzonder en dat de leden van de Priesterraad zijn gehoord inzake het verzoek van het parochiebestuur aan ondergetekende om de H. Gerardus Majellakerk te Spijk aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de leden van de Priesterraad op 17 december 2024 ondergetekende geadviseerd hebben om in te gaan op het verzoek van het parochiebestuur aan ondergetekende om de H. Gerardus Majellakerk te Spijk aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de voorbereiding van het onderhavige decreet blijkens bovenstaande overwegingen is geschied in overeenstemming met canon 1222, § 2 en canon 50 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983;

dat, gelet op het bovenstaande en op canon 1222, § 2 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983, sprake is van een ernstige reden die het raadzaam maakt dat de H. Gerardus Majellakerk te Spijk niet langer voor de goddelijke eredienst worden gebruikt;

Besluit

dat de H. Gerardus Majellakerk gelegen aan de Kerkstraat 32 te Spijk, met ingang van 15 januari 2025 aan de goddelijke eredienst wordt onttrokken en

dat de in de H. Gerardus Majellakerk te Spijk achterblijvende altaren, zowel de vaste als de verplaatsbare, geëxsaacred zijn oftewel hun wijding of zegening verliezen (canon 1238, § 2 CIC/1983) met ingang van de datum waarop de H. Gerardus Majellakerk wordt onttrokken aan de goddelijke eredienst;

En gelast

dat de pastoor en de overige leden van het bestuur van de R.-K. Parochie Sint Willibrordus er zorg voor dragen dat de nog in de H. Gerardus Majellakerk te Spijk aanwezige kerk-inventaris die eigendom is van de R.-K. Parochie Sint Willibrordus tijdig veilig gesteld wordt;

dat herbestemming van de eventueel nog in de H. Gerardus Majellakerk aanwezige kerkinventaris met inachtneming van artikel 53 van het Algemeen Reglement voor het Bestuur van een Parochie van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland dient plaats te vinden;

dat dit decreet ter kennis wordt gebracht van de parochianen van de R.-K. Parochie Sint Willibrordus en overigens op de gebruikelijke wijze wordt bekendgemaakt.

Binnen de peremptoire termijn van 10 nuttige dagen na de wettige betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983 aan ondergetekende schriftelijk per aangetekende brief een verzoek om herroeping of verbetering van dit decreet gedaan worden.

Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 1 januari 2025.

Gegeven te Utrecht, 19 december 2024

+ Willem Jacobus kardinaal Eijk
Aartsbisschop van Utrecht

drs. W.H. van den Dool, diaken
Kanselier Aartsbisdom Utrecht

